

матеріалу, заохочення учнів до співпраці, до самостійного пошуку відповідей на проблемні питання, стимулювання до співпраці в колективі та наголошення на необхідності розширення свого кругозору, розвитку себе, як особистості.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. *Інноваційні педагогічні технології*: посібник. 2-ге вид., допов. Київ: Академвидав, 2012. 352 с.
2. Кузьмінський А. І., Омеляненко С. В. *Технологія і техніка шкільного уроку*: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 335 с.
3. Литвинов А. С. *Педагогічний провайдинг інновацій в освіті*: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2018. 265 с.

ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ

Гарбуз М. М., Степанюк А. В.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Інноваційні технології навчання, які рішуче входять в освітянську галузь передбачають формування нової системи мислення у людини інформаційного суспільства XXI ст. Сьогодні висуваються нові вимоги до учнів старшої профільної школи, зокрема вміння працювати з інформацією; вміння спілкуватися; вміння гнучко мислити в нестандартних ситуаціях; уміння в умовах обмеженого часу коротко і ясно формулювати та висловлювати власну думку; мати загальні підходи до застосування знань тощо. Зрозуміло, що сформувати такі якості особистості учня може лише педагог-професіонал. Особлива відповідальність у здійсненні становлення й творчого розвитку особистості покладається на вчителя старшої профільної школи. Нині досить гостро стоїть завдання щодо підвищення якості знань, рівня навчально-виховного процесу у навчальних закладах профільного спрямування, посилення профорієнтаційної підготовки до вибору старшокласником майбутньої професії, пов'язаної з галузями біологічних наук.

Трансформація освіти вимагає, в першу чергу, вирішення

таких нагальних питань як орієнтація на людину, фундаментальні цінності, гуманізація та демократизація освіти. Гармонійно розвинена особистість повинна стати головною метою і змістом цієї системи освіти. Як учитель, так і учень є рівноправними суб'єктами у навчальному процесі. Основою профільного навчання є рівноправний діалог між тими, хто навчає, і тими, хто навчається. Тому виникає потреба у принципово новій демократичній освітній технології. А для цього потрібні досвідчені педагоги-технологи.

Особливо важливе місце в даному процесі посідає формування готовності вчителів біології до застосування інноваційних технологій у профільному навчанні старшокласників.

Уміння здійснювати навчання старшокласників за інноваційними технологіями пов'язане зі здатністю вчителя проектувати та подавати матеріал на уроці у цікавій формі, за допомогою активних та інтерактивних методів навчання для формування у старшокласників міцних знань та наукових уявлень про навколишній світ. Учителі біології старшої профільної школи повинні вміти відбирати та групувати навчальний зміст уроку, реалізовувати його за допомогою сучасних методів навчання, вміти визначати мету уроку, організованого за інноваційними технологіями та методично правильно його проводити.

Провідним видом діяльності для школярів є навчання, тому необхідно шукати можливості підвищення їхньої активності в цьому процесі, що сприяє не тільки поліпшенню якості загальноосвітньої підготовки учнів, а й формування активної особистості. Активність навчання формується у процесі пізнавальної діяльності, характеризується прагненням до пізнання, розумовим напруженням і виявленням морально-вольових якостей учня, і в той же час сама активність впливає на якість діяльності. Вона вимагає такої постановки процесу навчання, що сприяла б вихованню ініціативності і самостійності в учнів, міцному і глибокому засвоєнню, виробленню необхідних умінь і навичок. Тому педагог повинен знайти такі способи керівництва навчальним процесом, які б постійно стимулювали активність, пробуджували й розвивали пізнавальний інтерес учнів, виховували в них допитливість, прищеплювали творчій

підхід до того, що вивчається, таким чином, сприяли розвитку пізнавальних сил учнів, готували їх до самоосвіти.

Дискусійний метод навчання дозволяє серед різних варіантів рішень даного й того ж питання вибрати оптимальний. При цьому в учня можуть виникати сумніви у правильності вибору. Щоб зняти їх, необхідно глибоко проаналізувати суть явища або процесу, його природу. Такий спосіб навчання дає можливість учню підійти до істини, під якою розуміють відповідні уявлення про зміст явищ реальної дійсності. Досягнення поставленої мети зумовлює розвиток пізнання. Різновидами ігрової дискусії може бути «мозковий штурм», «круглий стіл», тощо. Використання ігрових методів призводить до того, що змінюється рівень активності учнів: від репродуктивного, через пошуковий до творчого. Ігровий метод націлює на діяльність, передбачає її, активізує поведінку учнів. Формуються теоретичні знання, уміння, світогляд. Розвиваються пам'ять, воля, здібності висловлювати думки, вміння добувати, систематизувати і поглиблювати знання. Ігрові методи стимулюють до продуктивного мислення та ініціативи, самостійність, змагання; застосування отриманих знань і вмінь, колективного співробітництва.

Застосування прикладного програмного забезпечення дає змогу вивести сучасний урок біології на якісно новий рівень, оскільки активізує процес навчання шляхом використання нових привабливих форм подання навчальної інформації, залучає школярів до активної пізнавальної діяльності завдяки новизні та нетрадиційності викладання нового матеріалу. На сьогодні неможливо обійтися без мультимедійних засобів навчання. Уроки із застосуванням мультимедійного проєктора, що допомагають ілюструвати теоретичний матеріал, що дає можливість учням не тільки почути, але й побачити біологічні об'єкти і явища. Так, наприклад можна на окремих частинах уроку, запропонувати учням перегляд слайдів, відео фрагмент, презентацію, провести віртуальну лабораторну чи практичну роботу.

Отже існує велика кількість засобів організації партнерської взаємодії учасників освітнього процесу, але ефективно вони працюють лише тоді, коли використовуються системно із врахуванням принципу дитиноцентризму.

Список використаних джерел

1. Верещагіна Г. Д. Впровадження інноваційних технологій на уроках біології з використанням опорних конспектів: Методичний посібник. Харцизька українська гімназія з класами загальноосвітньої школи I ступеня, 2011. 50 с.
2. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: А.С.К., 2004.
3. <http://on2.docdat.com/docs/3200/index-407074.html>.
4. <http://osvita.ua/school/method/technol/6603/>.
5. <http://timso.koippo.kr.ua/hmura9/testovi-tehnolohiji-navchannya-na>.

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ ШКОЛЯРІВ

Сенишин В. М., Москалюк Н. В.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Освіта України на сучасному етапі характеризується переорієнтацією зі знаннєвої парадигми – на компетентнісну, ґрунтується на діяльнісному й особистісному підходах. Важливим є розвиток творчого потенціалу школярів, опанування ними способів самореалізації у дослідницькій діяльності. В умовах розвитку суспільства, виходу на нові рівні пізнання природи, особливого значення набуває ініціативність молоді, її прагнення виявляти новизну, активно досліджувати складність мінливого світу, а також діяти творчо. Значний потенціал для розвитку творчих здібностей учнів закладений у дослідницькій діяльності. Аналіз науково-педагогічної літератури [1, 2] свідчить про те, що у вітчизняній і зарубіжній літературі вже склалися теоретичні передумови для роботи школи щодо організації дослідницької діяльності учнів.

Світ природи прекрасний і різноманітний, основне завдання вчителя – навчити своїх учнів як цей світ пізнати, досліджувати і як з ним працювати. Учні завжди сповнені запитань, їх цікавить майже все, що їх оточує. Саме від навчання залежить ким у дорослому житті стане дитина: біологом, лікарем, ветеринаром, інженером, або аграрієм. Тому завдання вчителя саме в цей час